

Література

1. Законодавчі акти України з питань освіти станом на 01.04.04 р.: Офіційне видання / Гол. ред. кол. С. М. Ніколаєнко. — К.: Парламентське видавництво / Закон України про освіту, 2004 р.
2. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи. — К.: МОН України, НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. — 255 с.
3. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. — К.: Наш час, 2005. — 280 с.
4. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П. П. Горностаєв, Т. М. Титаренко. — К.: Рута, 2001. — 320 с.

Л. О. Іващенко, здобувач,
кафедра педагогіки та психології

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ЗА ВИБОРОМ

Для розробки технології навчання з економічних предметів за вибором нами було здійснено змістовний аналіз особливостей викладання предметів за вибором у навчальних закладах і теоретичний аналіз ефективності різних методів навчання з урахуванням їх відповідності психо-фізіологічним особливостям учнів з різних вікових груп та вимогам навчальних програм і Державних стандартів до результатів навчання з економічних предметів [1].

За результатами дослідження ми виділили ключові відмінності предметів за вибором та обов'язкових дисциплін за основними елементами процесу їх навчання (табл. 1).

Таблиця 1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕДМЕТІВ ЗА ВИБОРОМ ТА БАЗОВИХ ПРЕДМЕТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ

№ п/п	Критерій порівняння	Предмети за вибором	Базові (обов'язкові) предмети
1	Мета вивчення	Згідно умов позиціонування предмета у навчальному закладі, мотивів та критеріїв вибору його вивчення учнями / студентами	Згідно Державного стандарту відповідного рівня освіти

Закінчення табл. 1

№ п/п	Критерії порівняння	Предмети за вибором	Базові (обов'язкові) предмети
2	Програма предмета	Розробляється викладачем за узгодженням із адміністрацією навчального закладу. Відповідає потребам і мотивам вибору предмета у конкретному закладі. Повинна враховувати рекомендації Міністерства освіти, спеціалізованої вченої ради та обласних інститутів післядипломної освіти вчителів	Обов'язково відповідає вимогам Державних стандартів та Концепції вивчення економіки в освітніх закладах певного рівня. Обов'язково проходить експертизу навчально-методичної комісії Міністерства освіти
3	Місце предмета у навчальному плані закладу	1—2 або 3—4 години на тиждень за вибором адміністрації навчального закладу та викладача	К-ть годин на тиждень відповідно до типового навчального плану, затвердженого Міністерством освіти
4	Зміст предмета	Навчити діяти: Спрямованість на конкурентоспроможність результатів навчання. Реалізація практичної функції економічної науки. Забезпечення виховної функції освіти	Ознайомити із системою знань у галузі. Навчити розуміти і пояснювати систему знань з предмета
5	Форми організації навчання	Навчання має діяльнісний та активний продуктивний характер. Велика різноманітність форм вивчення змісту, залежно від умов навчального закладу і можливостей вчителя. Збільшення частки індивідуального навчання	Переважно традиційні класно-урочні форми: комбіновані уроки, лекції, семінари, з'їдка — поза аудиторні, позакласні заходи
6	Методи навчання	Переважно активного діяльнісного характеру. Можливе використання інноваційних методичних систем	Переважно традиційні — пояснювально-ілюстративного та репродуктивного характеру
7	Контроль засвоєння знань	Поєднуються різні форми і методи контролю. Бажаним є вхідний контроль для виявлення базового рівня знань із обов'язкових та суміжних предметів. Завдання для поточного контролю мають переважно алгоритмічно-дійовий характер, містять творчий компонент, бажана дослідницька спрямованість	Переважно традиційний. Зміст завдань відповідає вимогам Державних стандартів з економіки. Завдання мають відображати усю базу знань предмета — від понятійної основи до творчого рівня умінь аналізувати і пропонувати нове. Оцінювання згідно загальноприйнятої шкали

Названі відмінності зазвичай мало враховуються викладачами при організації вивчення предметів за вибором. Це викликає у студентів демотивацію навчання, зниження ефективності їх пізнавальної діяльності та, зрештою, створює неподоланні перешкоди у досягненні цілей додаткового навчання відповідно до освітньої концепції навчального закладу.

Виявлені суперечності спонукали нас розробити програму підготовки викладачів економічних дисциплін до організації навчання предметів за вибором. Загальна структура програми представлена у табл. 2.

Таблиця 2

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ
ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ ЗА ВИБОРОМ**

№ п/п	Теми	Кількість годин за формами навчання		
		Лекції	Практично-семінарські	ІКР
Блок 1	Мета вивчення дисциплін за вибором відповідно до прийнятої освітньої концепції. Програма предмета за вибором. Місце предмета у навчальному плані закладу	4	4	2
Блок 2	Зміст предмета за вибором	2	4	4
Блок 3	Форми організації додаткового навчання. Методи навчання з предметів за вибором	2	4	4
Блок 4	Контроль засвоєння знань з предмета за вибором	2	4	4
Блок 5	Проектування предмета	2	2	12
	Разом	12	18	26

Програма може бути запропонована для реалізації на курсах підвищення кваліфікації викладачів економічних дисциплін, у системі Інститутів післядипломної освіти педагогічних кадрів, у системі вивчення предмета «Методика викладання економіки». Блочна структура програми дозволяє адаптувати її обсяг відповідно до конкретних умов навчання. Побудова програми базується на ідеї висвітлення основних структурних елементів процесу вивчення предметів за вибором, без яких такий предмет не може бути реалізовано [2]. Апробована модель стала основою для розроблення системи заходів підготовки студентів — майбутніх викладачів економіки до організації додаткового навчання з економічних дисциплін.

Література

1. *Іващенко Л. О.* Організація додаткового (за вибором) навчання з економічних дисциплін // Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Наукові засади економіки та управління освітою». — АПН України, КНЕУ, Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди. — К., 2004. — С. 47—51; *Іващенко Л. О.* Впровадження інновацій у процесі організації додаткового навчання з економічних дисциплін (за вибором). — Хмельницький технологічний університет, 2006; *Іващенко Л. О.* Інноваційні підходи при вивченні економічних дисциплін (за вибором). // Матеріали науково-метод. конф. «Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів» — К.: КНЕУ, 2005. — С. 105—107; *Іващенко Л. О.* Дидактичні умови додаткового вивчення економічних предметів за вибором у загальноосвітніх закладах // Географія та основи економіки в школі. — № 2. — 2007.
2. Бізнес-тренінги для економістів / Навч. посібник. За ред. Ковальчук Г. О. — К.: КНЕУ, 2007. — С. 8—12, 285—300.

В. М. Ігнатенко, старш. викл.,
О. Д. Шаранов, канд. техн. наук, проф.,
кафедра інформатики

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Опис поведінки систем, елементи яких здійснюють індивідуальне цілепокладання, є надзвичайно важким завданням. У першу чергу це стосується аналізу функціонування соціально-економічних систем, як наслідку діяльності людини, а також систем навчання, як підсистем соціально-економічних систем.

У цих системах цілепокладання, як елемент людської діяльності є важливою стороною існування таких систем. Важливість цілепокладання полягає в тому, що перетворюючий, цілепокладаючий спосіб існування таких систем сильно ускладнює взаємодії людини та наколишнього середовища на індивідуальному рівні. Адаптивна, реагуюча поведінка людини становиться неможливою. Звідси стає очевидним, що реалізація потенцій людини вимагає складних форм індивідуальної поведінки й цілепокладання.